

Állami segítség a jogkeresőknek

Bevezetés. A magyar pöröl. Így ír erről *Arany János*: A fülemile c. versében, melyben a versbeli Pál és Péter a madárfütyty tulajdonjoga felett vitáznak és perlekedik, idézet: Hajdanában, amikor még / Így beszélt a magyar ember: / Ha per, úgymond, hadd legyen per! / (Ami nem volt oly rég) - / Valahol a Tiszaháton / Élt egy gazda: Pál barátom, / S Péter, annak tőzsomszédja; / Rólok szól e rövid példa. ... Pál azonban bosszút forral, / És ahogy van, véres orral / Megy panasza, bírót búsit, / S melyet a vérszenny tanúsít / bántalmát előadja. / Jogát, úgymond, ő nem hagyja. / Inkább fölmege a királyig / Térden csúsza: de a fütytyöt, / Mely az ő diófáru jött, / Nem engedi, nem! halálig. / Nyomatéku egy tallért dob / Az igazság mérlegébe, / Mit a bíró csúsztat a *jobb* / Oldalon levő zsebébe. ... Pétert sem hagyá pihenni / A nagy ártatlan igazság: / Nem rest a bíróhoz menni, / Hogy panaszát meghallgassák. / Így s úgy történt, - elbeszéli, / Övé a fütyty ... De, hogy a beszédet össze / Annál jobb rendben illessze, / Az ütlegből sokat elvesz / És a joghoz egy tallért tesz, / Mely is a bírói zsebén / *Bal* felől, a szív iránt, / Meghuzódik a legszebben.

Hát hely hiányában legyen ennyi elég a vidám versből. S ha már perlekedők vagyunk, még szegénységünkben is, e bevezető után álljon itt néhány fontos jogi szabály a kispénzű perlekedő helyzetére szabva.

Jelen cikkemben ismertetést nyújtok azokról a jogintézményekről, melyekkel az állam segítséget nyújt azon jogkeresőknek, polgároknak, akik részére jövedelmi és vagyoni helyzetük okán a perlés, illetőleg más jogi eljárás a tág értelemben vett költségei túlzott megterhelést jelentenek. E szabályok célja az, hogy azon embertársaink, polgártársaink is hozzájuthassanak sérelmeik jogi eszközzel történő orvoslásához, akik rendelkezésre álló anyagi eszközeik szűkössége folytán ebből kizszorulnának. Tárgyalom a költségmentesség, az illetékfeljegyzési jog és a pártfogó ügyvéd szabályait és igénybe vételük legfontosabb feltételeit, továbbá rövid ismertetést nyújtok a jogi segítségnyújtás fogalma alatt összevont szabályokról.

A költségmentességről. A költségmentesség a legátfogóbb segítség azoknak a szerény vagyoni, jövedelmi helyzetű polgároknak, akik alanyi jogukat perben akarják érvényesíteni. A költségmentesség az alábbi kedvezményeket jelenti: illetékmentesség; mentesség az eljárás során felmerülő költségek (tanú és szakértői díj stb.) előlegezése vagy megfizetése alól; pártfogó ügyvéd kirendelésére való igény.

A költségmentesség két formáját ismeri a magyar jog: a *tárgyi* és a *személyes* költségmentességet. A tárgyi költségmentesség olyan perekben jár, melyek lefolytatásához fontos közérdek fűződik, ide tartoznak, a vonatkozó igazságügyi miniszteri rendelet szerint, többek között: a) az apasági és a származás megállapítása iránti per; b) a szülői felügyelettel kapcsolatos per; c) a gondnokság alá helyezés és megszüntetése iránti per; d) a gyermek elhelyezésével és átadásával kapcsolatos per; e) a törvényen alapuló tartással és a tartásdíjjal kapcsolatos per; f) a munkaviszonnal, a közszolgálati és a közalkalmazotti jogviszonnal, más szolgálati viszonnal, valamint a szövetkezeti tagsági viszonnal kapcsolatos per. Ezekben a perekben a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül költségmentesség illeti meg.

Személyes költségmentesség az eljárás során azt a felet illeti meg, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget, vagy annak egy részét megfizetni nem tudja. Fontos szabály, hogy ezt a kedvezményt csak magánszemély, vagy ahogy a polgári jog mondja, természetes személy veheti igénybe, azaz jogi személy (alapítvány, egyesület, bt, kft. stb.) nem részesíthető személyes költségmentességben! A bíróság a személyes költségmentesség engedélyezésekor vizsgálja a kérelmező fél vagyoni és jövedelmi viszonyait. Ezen adatokat a bíróság részére egy külön erre a célra rendszeresített nyomtatványon kell szolgáltatni, amelyen fel kell tüntetni a kérelmező és házastársa jövedelmét (munkahelyi igazolással), valamint adóköteles vagyontárgyait (önkor-

mányzati igazolással). A személyes költségmentesség lehet teljes vagy részleges. A teljes költségmentesség az említett valamennyi kedvezményt tartalmazza: az illetékmentességet, a mentességet az eljárás során felmerülő költségek előlegezése, illetve megfizetése alól, a mentességet a perköltség-biztosíték letéte alól, a pártfogó ügyvéd kirendelésére való igényt. A részleges költségmentesség értelemszerűen csak a kedvezmény egy részét teszi lehetővé. A teljes költségmentesség megadására akkor kerül sor, ha a fél családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a mindenkori létminimumot. De: nem adható költségmentesség annak, akinek a perlekedése előre rosszhiszeműnek, vagy teljesen eredménytelennek látszik; valamint aki a perben azért lép fel a másik fél helyett (engedményesként), hogy a költségmentességet megkapja. Mindkét esetben egyértelmű, hogy a rosszhiszemű, felesleges perlések számát kívánja a jogalkotó csökkenteni.

A bíróság a költségmentességet kérelemre engedélyezi, de a fél viszonyainak javulása esetén a már megadott költségmentességet visszavonhatja. Tehát az a fél, aki jövedelmi és vagyoni viszonyai alapján nem képes az eljárási költségeket viselni, kérelemmel fordulhat a bírósághoz - amelyhez csatolja a már ismertetett kitöltött nyomtatványt -, és ebben kérheti a bíróságtól a kedvezmény megadását. Ha a bíróság illeték- vagy költségmentességben részesíti a felet, ez kiterjed a kérelem benyújtásától kezdve az egész per tartamára, beleértve a végrehajtási eljárást is. Nem terjed ki ugyanakkor a költségmentesség az ellenfél javára megítélt perköltségre. Ennek az a magyarázata, hogy költségmentesség esetén az állam lemond az őt megillető illetékről, illetve az általa megelőlegezett költségek megfizetéséről, méltánytalan lenne azonban ezen költségek viselését pernyertessége dacára az ellenfélre hárítani.

Az illetékfeljegyzési jogról. További, bár a költségmentességnél enyhébb forma az illetékfeljegyzési jog. A bíróság mentesítheti az eljárási illeték *előzetes* megfizetése alól azt a felet, akinek az illeték előzetes megfizetése jövedelmi és vagyoni viszonyaival arányban nem álló megterhelést jelentene, különösen, ha a lerovandó illeték a fél és a házastársa, valamint vele egy háztartásban élő, általa eltartott gyermekei előző adóévben elért egy főre eső adóköteles jövedelme 25%-át meghaladja. Akit illetékfeljegyzési jog illet meg, mentesül tehát az illeték előzetes megfizetése alól. Ilyen esetben az fizeti az illetéket, akit a bíróság erre kötelez.

Mind a költségmentességre, mind az illetékfeljegyzési jogra vonatkozó további fontos szabály, hogy a fél, akinek eltartásáról szülője köteles gondoskodni, vagy aki házastársával együtt él, csak akkor részesíthető a kedvezményben, ha ennek feltételei mind a félre, mind a vele együttélő személyre nézve fennállnak.

A pártfogó ügyvédéről. További segítséget jelenthet a polgári perben a pártfogó ügyvéd jogintézménye. A Polgári perrendtartás szabálya szerint: költségmentesség esetén a bíróság az ügy vitelére a *jél kérésére* pártfogó ügyvédként a bíróság székhelyén működő ügyvédet vagy ügyvédi irodát rendel ki, feltéve, hogy a kirendelés az ügy körülményeire tekintettel szükséges. A bíróság *bivatalból* rendel ki pártfogó ügyvédet a jogi képviselővel nem rendelkező, költségmentességben részesült fél számára, ha ügyében a jogi képviselő kötelező. A pártfogó ügyvéd díját a bíróság előlegezi és a pártfogó ügyvéd azt ellenféltől közvetlenül behajthatja.

A jogi segítségnyújtásról. Az azonos című törvény alapján 2004. április 1-től vehetik igénybe az állampolgárok – rászorultsági alapon – peren kívüli ügyekben a jogi segítségnyújtó rendszer szolgáltatásait. A jogi segítő munkadíját a fél helyett az állam megfizeti, illetőleg megelőlegezi. Ha a fél csak megelőlegezésre jogosult, a visszafizetésre legfeljebb 1 éves határidő biztosítható (lehetőség van részletfizetésre, fizetési halasztásra is). Az állam viseli a jogi segítő díját, ha a fél havi nettó jövedelme nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj minimumát (2007 februártól 27.000 Ft) és a tv. szerint vagyonnal nem rendelkezik. (Egyes társadalombiztosítási ellátásokban részesülő személyek jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül rászorultnak tekintendők.) Megelőlegezi a díjat az állam annak a személynek, akinek havi nettó jövedelme nem haladja meg a tárgyévet megelőző második év nemzetgazdasági bruttó havi átlagkereset 43%-át és a tv. szabályai

szerint vagyona nincs. 2008. január 1-ig azonban ezek a kedvezmények csak peren kívüli ügyekben állnak rendelkezésre. 2008-tól kezdve polgári peres és büntető ügyekben a jogi segítő ügyvédi képviselést is elláthat, folyamatban levő peres ügyekben okiratot szerkeszthet, tanácsot adhat stb.

Mindezen fenti szabályok hasznosak lehetnek. Mégis, a gyakorló ügyvéd jótanácsa, személyes hitvallása, sőt, irodájának alapelve: lehetőleg ne pereljünk, mert a „pör” hosszú, időt, energiát, „életet” emésztő, emberi, családi kapcsolatainkat sokszor helyrehozhatatlanul megrontó. Próbáljuk meg vitás ügyeinket peren kívül, kölcsönösen együttműködve, sérelmeinket félretéve megoldani, *ehhez* vegyük igénybe a jogot ismerő, a felek ki- és megegyezését szorgalmazó ügyvéd segítségét.

Pomáz, 2007. augusztus 23.

dr. Wertán Balázs ügyvéd, Pomáz
drwertan@wertan.hu - www.wertan.hu
Tel: 323-874; 30/6196-496